

מסורת הש"ס

(א) צ"מ קב, (ב) שס: לעיל פו: [לקמן ק"ז-]. (ג) וינמות מו, (ד) צ"ל ראשון מהי"ס, (ה) רש"י.

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה הלך וכו' דמספקא להו אי: (ב) תוס' ד"ה אלב וכו' דמהחליף פרה בנמור: כי על דרב נחמן דאמר וכו' אומר של אבותי וכו' אומר כי כל דאלים כו"ל:

מוסף רש"י

כור בשלשים אני מוכר לך. דמי היה לו למעות כנגד דמי הכור ולא נתתינו שיהא זה קונה פחות מכור ולא יומר מוכר אלף טור בלמנאס מקנה לו לא פחות ולא יותר, בלכך אם משך ואש"פ שספק ואפילו בנשות לוקח ובעליה לו לוקח לא קנה עד שיהא הכור מדור וכו', דהכא מדידה מעבדא הוליל והקפיד במכירה פחות מכור ויותר מכור, ומאש הכי יכול לחזור בו מכל המכירה, אפילו כשמדד לו כ"ט סאין חורב הא לא זמן שלא יתגר, בלכך אחרונה, ואש"פ שספק ה"ט סאין אינה משיכה מעלת, דכור זה חד מקח הוא ועד דמשך טוליה לא קני כדלמרינן בפרק חזקת (נח). דהכא דמכר לו נמור בפרה וטלה ומשך את הפרה ולא משך את הטלה שניהם יכולין לחזור בטס משום דלא היי משיכה מעליהם. (ועי' פו: ובעי"ז ב"מ קכג).
ראשון ראשון קנה. כיון דל"ל סאה בסלע כל סאה וסאה הוה ליה חד מקח ומשיכת כל אחת קנה. (ב"מ קכג). שכל אחד מהרה בפני עמלו היה ונתן דהוא מדה לזקוק ופומיטת, דקני ליה כליו, אי"ז בנשות מוכר וכוון דל"ל מעיקרא יקנה כל כלי בנשותי. (ועי' פו:).

מוסף תוספות

א. [ד]אפשר לקיים שיהיה כגון שירעה עד שיסתאב ויביא בדמיה חציה עולה ודחציה שלמים.
ב. אש"ז דל"י יוסי חילי תרתייהו היינו משום דתרי מילי קאמר ואינם פירוש זה לזה.
מוס' פסקים נג: א. [ד]רבנן לא פליגי אלא משום דאמרי המע"ה אבל היכא דאין זה מוחזק יותר מזה דאין דמורק פירוש זה לזה.
מוס' פסקים נג: א. כיון דלא בא בתחילת החדש.
מוס' ב. מנכות כ. ה. שחייב לו.
מוס' שאנן מנכות יט: ה. דאין יודע אם בכור הוא.
מוס' מנכות כ. א. כשתספ מעיקרא קודם בואם לדין דאכתי גולד גולד הספק.
מוס' שאנן מנכות יט: ו. ויעין צ"מ (ו): תורה' פסוק שכתב חז"ל: שתפס קודם שבאו גידים לפסול השטר דהיינו קודם שנולד הספק.

רבינו גרשום

ביטל מדה בחבל הן חסר הן יתר דאולי' בחר מדה בחבל לשון אחרון הוא מדה בחבל כדברי בן גנא דס"ל דאולינן בחר לשון אחרון: אמר ר' אבא בר ממל חלוקין עליו חביריו על בן גנא. דלא אולינן בחר לשון אחרון: בשנים עשר עשר והובים לשנה והוביו גם מדנין זהב היינו זהוב לחוש שכן מגיע: יחלוקין את חרש העיבור. דיתן לו חצי זהוב וחצי מפסיד המשכיר דאם אימא דלא הוו חלוקין עליו חביריו

בית כור פרק שביעי בבא בתרא

ביטל מדה בחבל הן חסר הן יתר. ואם פיסת כל שהוא ינכה ואם הותר כל שהוא יחזיר: **דברי בן גנא**. ופליגי רבנן עליה בגמרא: **גב' חולקין עליו חביריו**. דלדידהו הוי ממונ המוטל בספק וחולקים דמספקא להו אי אמרינן תפוס לשון ראשון או לשון אחרון כדמפרש

לקמיה ממתני' דמרחץ. ומיהו רב סבירא ליה כבן גנא כדלקמן בשמעמין [ע"צ] אמרי צי רב איסתרא מאה מעי מאה מעי כו': **סניא**. בצנא מצינא צפ' השאל: **ששכר מרחץ מחזירו בשנים עשר כו'**. דל"ל הכי מרחץ זה אני משכיר לך צ"צ זהובים לשנה דינר זהב לחדש שנה שנת עיבור היתה ואי תפסינן לשון ראשון נתעברה לשוכר ולא יתן אלף שנים עשר זהובים לשלשה עשר חדשים דנתנן התס [צ"מ קג]. המשכיר בית לחבירו לשנה נתעברה השנה נתעברה לשוכר ואי תפסינן לשון אחרון נתעברה למשכיר וחייצ ליתן לו י"ג זהובים דנתנן נמי התס השכירו לחדשים והכא בלשון ראשון השכיר לו בית לשנה ובלשון אחרון השכיר לו לחדשים והרי שתי הלשונות סותרין זה את זה: **יחלוקו**. יתן לו שכר חצי החדש דממונ המוטל בספק חולקין דמספקא להו אי תפוס לשון ראשון או לשון אחרון: **אי מהתס הוה אמינא**. דאין חולקין עליו חביריו על בן גנא דהתס נמי מודי בן גנא דיחלוקו משום דאיכא למימר מיהדר קא הדר ביה ואיכא למימר פרושי קא מפרש אבל הכא דודאי קא הדר ביה אימא לא קא משמע לן אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי בן גנא אבל חבמים אומרים ידהך אחר פחות שבלשונות זו ולא סבירא ליה והא ^ארב ושמואל דאמרי תרווייהו כור בשלשים אני מוכר לך יכול לחזור בו אפילו בסאה האחרונה כור בשלשים סאה בסלע אני מוכר לך ראשון ראשון קנה אלא ^אזו וסבירא ליה ומי סבירא ליה והאמר שמואל בבא באמצע החדש עסקינן אבל בא בתחלת החדש כולו למשכיר בסוף החדש כולו לשוכר אלא

משלון ראשון ותפוס לשון אחרון ונתעברה למשכיר ואיכא למימר דלא הדר ביה משלון הראשון ונתעברה לשוכר אלא פרושי קמפרש ראשון משכיר לו לשנה שלמה ויקבל שכירומו בסוף השנה כדין שכירות שאינה משתלמת אלא לבסוף אלא מדינר זהב לחדש הוא משכירה כדי שיטול הדינר בכל חדש וגם אם ירצה לחזור צו מלהשכירה לסוף חדש או לסוף שני חדשים יוכל להוציאו מצינו ואינו חייב להעמיד לו בית אחר הלכך כיוון דאיכא למימר תפוס לשון אחרון דשמא חזר צו ואיכא למימר תפוס לשון ראשון דלמנא ליכא הכא לשון אחרון כלל אלא פירוש בעלמא לראשון הלכך יחלוקו: **אבל הכא**. במתניתין: **דודאי הדר ביה**. שלשון אחרון מכחיש את הראשון אימא לא פליגי רבנן עליה אלא תפוס לשון אחרון: **קא משמע לן**. רב דחלוקין עליו דהתס לא הוי טעמייהו אלא משום דמספקא להו אי תפסינן לשון אחרון או לשון ראשון דכיון דבפוך כדי דיבור אמר שתי הלשונות אין ידוע על איזה נתכוין יותר ולא משום דאיכא למימר דפרושי קמפרש דהא דודאי מכחיש לשון אחרון את הראשון: **הלך אחר פחות שגלשונות**. אחר אותו הלשון שמפחית כמו של לוקח דמספקא ^א ליה אי תפוס לשון ראשון או אחרון ויד המוכר שהוא מוחזק בקרקע שלו על העליונה. הלכך היכא דאמר ליה מדה בחבל והן חסר והן יתר חויןן אם הותר כל שהוא להכי אמר מדה בחבל ויחזיר ואם פיסת כל שהוא להכי ח"ל הן חסר הן יתר שהיה ירא שמא לא יהיה כאן בית כור שלם והגיעו: ומתמה גמרא זו ולא **סבירא ליה**. מדקאמר שמואל זו דברי בן גנא ולא קאמר חלוקין עליו חביריו על בן גנא כי היכי דאמר רב לעיל אלמא לא סבירא ליה כבן גנא דלא אולינן אחר לשון אחרון אלא מספקא לן כרבנן: **יכול לחזור צו אפילו בסאה אחרונה**. ואש"פ שמשך עשרים ותשע אינה משיכה דכוליה חד מקח הוא ועד דמשך לכוליה לא קני מידי כדלמרינן צפ' ^אהוב (צ"מ דף מה).

שניה יכולין לחזור משום דלא הוה משיכה מעליהם: ראשון ראשון קנה. דכיון דאמר ליה סאה בסלע כל סאה וסאה הוה ליה חד מקח ומשיכת כל אחת קנאחה. אלמא ס"ל לשמואל תפוס לשון אחרון כבן גנא: **אלא זו וסבירא ליה**. דאש"ג דקאמר זו דברי בן גנא דלא משום דל"ל הכי אלא לאשמועינן דפליגי רבנן עליה אחא: **ומי ס"ל**. דתפסינן לשון אחרון: **והאמר שמואל**. עלה דההיא משנה דמרחץ דקמני יחלוקו את חדש העיבור צנא לצ"ד בצאמנא החדש ואמר לו לא מצינתי או תן לי שכר החדש הזה עסקינן וכי מספקא לן איזה לשון נתפס אמרינן העמד ממונן על חוקתו ומה שדר בה כבר לא מפיקינן מיניה דלמא לשון ^א אחרון אית לן למתפס ומה שלא עבר מן החדש או יאל או יתן שכר דלמרינן העמד קרקע בחזקת בעליה. אלמא לשמואל נמי מספקא ליה כרבנן והולך אחר המוחזק: **כולו למשכיר**. העמד קרקע בחזקת בעלים: **בסוף החדש כולו לשוכר**. העמד מעות על חזקתן. ומדמוקי לה שמואל צנא בצאמנא חדש אלמא ס"ל הכי דאי לאו דס"ל הכי מאי דוחקיה לאוקמה הכי לוקמה צין צנא בתחלת חדש צין צנא בסוף חדש כרצ וכו' נחמן דפליגי עליה דההיא משנה בפרק השואל [צ"מ קג:] אלא מדדחיק לאוקמי הכי היינו משום דס"ל הכי ופליגי אדרב ואדרב נחמן דפליגי עליה ואתא איזה לתירווי ולמימר הכי הלכתא:

בית כור פרק שביעי בבא בתרא

קה.

ובא מעשה לפני רשב"ג ור' יוסי ואמרו יחלוקו בו. משמע מהכא דמספקא ליה לרבי יוסי אי תפוס לשון ראשון או אחרון לשמואל דלוקי לה צנא בצאמנא החדש ובתמורה (דף כה: ושס) ובמרוצה (צ"ק דף עג:) א"ר יוסי תמורת עולה תמורת שלמים דבריו קיימין והיינו תפוס שניהם וצמיז צפ"צ (דף ט. ושס ד"ה א"ן) ובמנחות (דף קג: ושס) ובצוצים (דף ל. ושס) ובפסחים (דף נג:) אית ליה לר' יוסי צגמר דבריו אדם נתפס וי"ל דבכולהו לר' יוסי כאלו הוליא שנינן יחד ולהכי הוה הכא ספיקא שהרי סותר זה את זה ואי אפשר לומר כאן שדעתו על שנינן אלב בתמורה ובמרוצה להכי קאמר ר' יוסי תפוס לשון שניה דאין סותר זה את זה ^א וההיא דמיז ומנחות וצוצים ופסחים דמפרש דבריו קאמר דצגמר דבריו אדם נתפס ^א.

אבל בא בתחלת החדש וכו' למשכיר. פירוש משום דהוי שוכר המוציא מחצירו עליו הראיה ואפילו הכי צקוף חדש כולו לשוכר משמע דאי תפס מוציא לא מפיקינן מיניה וכן משמע צפ' שני דכתבות (דף כ. ושס) דתניא שנים החתומין על השטר וממו וצאו שנים מן השוק ואמרו ידענו שכתב ידן הוא זה אלב אנוסים היו קטנים או פסולי עדות היו אם כתב ידן יוצא ממקום אחר אין נאמנין ופריך ומגזינן ביה תרי ותרי נינהו ומסיק רב נחמן אוקי תרי לצדהי תרי ואוקי ממונא בחזקת

מריה והשתא לענין מאי קמני צברייתא דאין נאמנין כיון דמוקמינן ממונא אחזקתיה ופירש הקונטרס התס לענין דאי תפס מלוה לא מפיקינן מיניה ומימה דאם כן המוציא מחצירו היינו כל דאלים גבר ומאי פריך בחזקת הבתים (לעיל דף לה. ושס) מהמחליף פרה בחמור כו' ^א עד זה אומר של אבותי וזה אומר כו' דאמר כל דאלים גבר ופירשנו דלאו מסומכוס פפריך דלית הלכתא כוומיה אלא מדסומכוס נשמע לרבנן דהיכא דליכא חזקה דמרא קמנא דמודו רבנן לסומכוס דיחלוקו ומאי קשיא והא במחליף פרה בחמור אמרו רבנן דהמע"ה ואי תפס מוציא לא מפיקינן מיניה כל שכן גבי זה אומר של אבותי דאין שום אחד מהן מוחזק דלמרינן כל דאלים גבר ויש לומר דמסתבדא ליה במחליף פרה בחמור דאיכא חזקת מרא קמא ולא אמרי רבנן יחלוקו אלא המוציא מחצירו עליו הראיה כיון דאית ליה חזקה אלב היכא דאין מוחזק זה יותר היה לצ"ד לומר להס שיחלוקו ולא להניחם לתפוס דלפילו רבנן מודו הכא לסומכוס ^א אלב קשיא בפרק קמנא דצנא מצינא (דף ו: ושס ד"ה פוער) מסיק גבי ספק צכור דמקפז כהן מוציאין אותו מידו אלמא היכא דלמרינן המע"ה לא מהניא תפיסה ויש לומר דבשמעתין היינו טעמא דכי לא בא עד סוף החדש דלמרינן דאודויי הוא דאודי ליה ^א לפיכך כולו לשוכר אלב צא בצאמנא החדש נראה דלא שייך כל כך **אודויי אודי על חצי החדש ואי אודי א** [אודי על הכל ומש"ה] יחלוקו וההיא דפ"צ דכתבות (דף כ. ושס) מנ"י למימר משום דקא טעיין טענת צרי ^א מהניא ליה תפיסה אלב בספק צכור לא צא הכהן אלא מכח ספק' אי נמי להכי נפקא מינה דאין נאמנין דאי תפס המלוה קודם שגולד הספק' לא מפיקינן מיניה ובכתבות מפורש יותר: אלא

הטלה חמור בפרה וטלה ומשך את הפרה ולא משך עדיין את הטלה דכיון דאמר ליה סאה בסלע כל סאה וסאה הוה ליה חד מקח ומשיכת כל אחת קנאחה. אלמא ס"ל לשמואל תפוס לשון אחרון כבן גנא: **אלא זו וסבירא ליה**. דאש"ג דקאמר זו דברי בן גנא דלא משום דל"ל הכי אלא לאשמועינן דפליגי רבנן עליה אחא: **ומי ס"ל**. דתפסינן לשון אחרון: **והאמר שמואל**. עלה דההיא משנה דמרחץ דקמני יחלוקו את חדש העיבור צנא לצ"ד בצאמנא החדש ואמר לו לא מצינתי או תן לי שכר החדש הזה עסקינן וכי מספקא לן איזה לשון נתפס אמרינן העמד ממונן על חוקתו ומה שדר בה כבר לא מפיקינן מיניה דלמא לשון ^א אחרון אית לן למתפס ומה שלא עבר מן החדש או יאל או יתן שכר דלמרינן העמד קרקע בחזקת בעליה. אלמא לשמואל נמי מספקא ליה כרבנן והולך אחר המוחזק: **כולו למשכיר**. העמד קרקע בחזקת בעלים: **בסוף החדש כולו לשוכר**. העמד מעות על חזקתן. ומדמוקי לה שמואל צנא בצאמנא חדש אלמא ס"ל הכי דאי לאו דס"ל הכי מאי דוחקיה לאוקמה הכי לוקמה צין צנא בתחלת חדש צין צנא בסוף חדש כרצ וכו' נחמן דפליגי עליה דההיא משנה בפרק השואל [צ"מ קג:] אלא מדדחיק לאוקמי הכי היינו משום דס"ל הכי ופליגי אדרב ואדרב נחמן דפליגי עליה ואתא איזה לתירווי ולמימר הכי הלכתא:

משום דהאי דתפיס תפיס ואם אימא דסביר לשמואל דאולינן בחר לשון אחרון אפי' בא המשכיר בסוף החדש כולו למשכיר מביעי ליה דהא קאמר מדניר זהב לחדש דהיינו לשון אחרון וקשיא דשמואל ארשמואל:

עין משפט ונר מצוה

בה א מ"י פ"ן מהלכות שכיבות הלכה ז ועי' במ"מ סמג עינין פט טו"ש"ע מ"מ ס' שי' ספיף טו וכמו ספקס הרעצ"ס:
בו ב מ"י פ"ח מהל' מכירה הלכה יא סמג עינין פט טו"ש"ע מ"מ ס' ר"ח ספיף יד:

רבינו גרשום (המשך)

כולו זהוב של חדש העיבור למשכיר הוה ליה למיזר דהיינו תפוש לשון אחרון אלא ש"מ דחלוקין עליו חביריו ולא אולינן בחר לשון אחרון וכו' אמינא קאחא לאשמועינן ר' אבא. ומשני טובא אתא לאשמועינן דאי מהתס לויכא למיפשט מינה דלא אולינן בחר לשון אחרון דהוה אמינא התס הוא בדין דיחלוקו דויכא דאמר משכיר לשוכר מעיקרא ביי"ב והובים לשנה והדר אמר מדניר זהב לחודש מיהדר קא הדר ביה במילתא קמייתא משום הכי אמר לסוף מדניר זהב לחודש דלא מחיל ליה את חודש העיבור ובדין הוא דכוליה ^א יחוב ליה את דינר ואיכא למימר נמי דפרדשי קא מפרש ליה ודכי קאמר יי"ב והובים לשנה דהיינו לכל חודש וחודש דינר ובדין הוא דלית ליה ליה למשכיר כלום מאותו דינר והואל דאיכא למימר הכי ואיכא למימר הוה חסר הן יתר דודאי ביה מיהא דאמר ליה מדה בחבל ואי לא דלא הוו חלוקין עליו חביריו על בן גנא אלא אולי' בחר לשון אחרון דלא גמר ומקני ליה מאי דקאמר ליה מעיקרא קמ"ל ר' אבא דאפי' הכי חלוקין עליו חביריו ולא אולינן בחר לשון אחרון: אחר פחות שבלשונות. אחר לשון שהוא קצר בין דאמר ליה מדה בחבל הן חסר הן יתר ובין דאמר ליה הן חסר הן יתר מדה בחבל יתא ואולינן בחר לשון אחרון דלשון קצר בין דאמר ליה מדה בחבל דהיינו פחות שבלשונות ולשון קצר הוא: מרקאמר שמואל זו דברי בן גנא מכלל דלא סבירא לבן גנא. והא רב שמואל דאמרי תרתייהו וכו' יכול לחזור בו אפי' בסאה האחרונה בין לזקח בין מוכר. משום דכל הכור מלא התנה לו ואכתי אינו מלא חלכך כל זמן שאינו מלא יכול לחזור בו: כור בלי סלע טאה בסלע דהיינו לשון אחרון דקאמר טאה בסלע ראשון ראשון טאה טאה שמדר קנה אלמא דאולינן בחר לשון אחרון איכא דשמואל וקשיא דשמואל ארשמואל: אלא זו דברי בן גנא וסבירא ליה כבן גנא דאולינן בחר לשון אחרון: והאמר שמואל. משום הכי יחלוקו את חדש העיבור בבא המשכיר לתבוע שכירות באמצע חדש העיבור ונותן לו מחצי חודש הבא: אבל בבא המשכיר לתבוע בתחלת החדש כולו היוב למשכיר

^[א] י"ב ודן הוה ואל דטליה דינר יסב ליה